

ROTSELAAR

Route: 6.5 km

- 1 P.2 Torenhofstraat 67: Donjon Ter Heyden
- 2 P.4 Lozenhoek 14: huis met plint in ijzerzandsteen
- 3 P.6 Pastorijstraat 6 : de pastorie van de Sint-Petrusparochie met tuin
- 4 P.8 De voormalige kapittelhuisjes
- 5 P.9 De zaal Concordia
- 6 P.10 De voormalige woning van één van de stichters van de MeNa, Edouard Meynckens
- 7 P.10 Provinciebaan 2: MeNa-gebouw
- 8 P.14 De Vijfde Liniestraat 22: het huis Smedts
- 9 P.14 De Sint-Pieterskerk Rotselaar
- 10 P.16 De verdwenen motteburcht van de heren van Rotselaar
- 11 P.18 Vijfde Liniestraat naast 82: Monument van de gesneuvelden
- 12 P.19 Molenstraat 2: maalderij/molen Van Dooren
- 13 P.20 Verdedigingsweg naast 25: een speeltuin met geschiedenis
- 14 P.22 Dijlestraat ter hoogte van 30: natuurgebied De Gever
- 15 P.24 Hoek met de Kapelstraat: kapel Onze-Lieve-Vrouw van den Akker

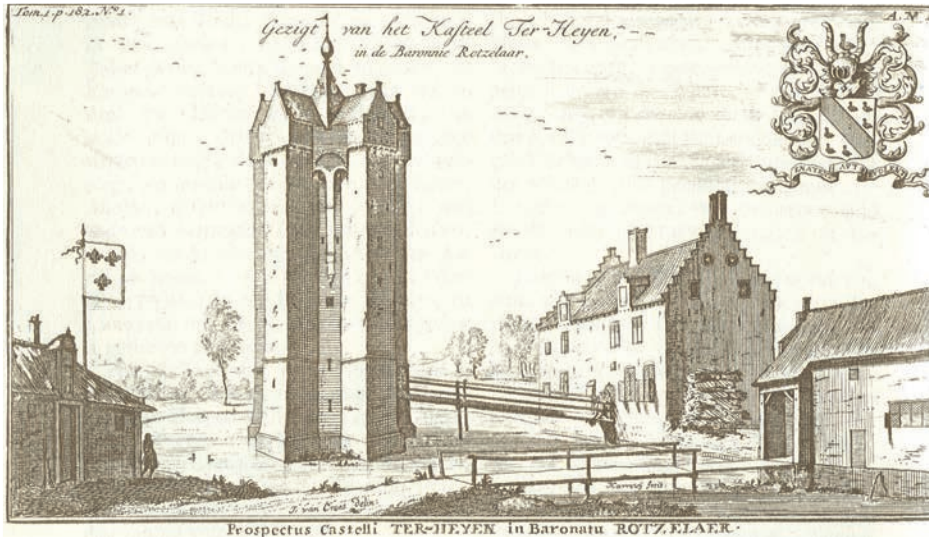
Erfgoedwandeling Rotselaar

Op het eerste zicht lijkt Rotselaar een gewoon dorp. Niets is minder waar: Rotselaar heeft een rijke en boeiende geschiedenis met een waaier aan historisch erfgoed. Om dit erfgoed in de kijker te zetten, werkten de IOED WinAr en de gemeente Rotselaar samen aan een boeiende erfgoedwandeling. De route voert je doorheen de geschiedenis van het dorp, langs plekken van divers pluimage die de rijke geschiedenis van het dorp illustreren: historische gebouwen zoals de kerk en de pastorie, kapellen, industriële complexen en woningen met erfgoedwaarde. Het gemeentebestuur en IOED WinAr wensen u veel wandelplezier!

1. Torenhofstraat 67 : Kasteel Ter Heyden

Vooraan in het water staat een machtige toren, ook gekend als de 'Donjon Ter Heyden'. Zo een donjon had een defensieve functie maar werd in de late middeleeuwen vooral gebouwd als statussymbool. De toren was in eerste instantie bedoeld om in te wonen en werd gebouwd tussen 1350 en 1363 in opdracht van Gerard van der Heyden, hoge functionaris van de Hertog van Brabant. 🏰

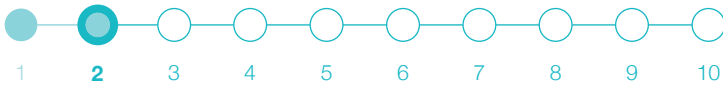
De donjon telt zes verdiepingen, is 30 meter hoog en had vroeger een ophaalbrug. Oorspronkelijk had de toren een plat dak. De spits met het peervormige torentje werd pas in de 17de eeuw bijgebouwd door de adellijke familie Eynatten. Het typische uitzicht van de toren wordt bepaald door de afwisseling van witte kalksteen en bruine ijzerzandsteen.

Vanaf 1870 werd het domein en de velden er rond gepacht door de brouwersfamilie Smedts, die er toen de brouwerij 'De Toren' uitbaatte in de gebouwen tegenover de toren. In 1909 werden ze eigenaar. De huidige eigenaars zijn nog steeds telgen uit deze brouwersfamilie en baten in de kelder van de voormalige brouwerij een cafeetje uit waar je keuze hebt uit talrijke streekbieren. Zij organiseren ook rondleidingen in de toren. Alle informatie via www.donjonterheyden.be. ✿

De wandeling loopt verder via de Klaverstraat en dan rechtdoor het landweggetje in, naast nr. 29 in de Zandstraat, de "Lozenhoek landweg". Dan kom je even later uit op de Lozenhoek.

scan de qr code voor snelle toegang tot de website ►

2. Lozenhoek 14: huis met plint in ijzerzandsteen

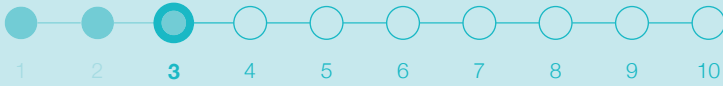

it huis is de voormalige 16de-eeuwse woning van een zekere Hubert Van Lantrop. Van Lantrop was drossaard van de baronie Rotselaar van 1576 tot 1580. Het huis in baksteen bezit onderaan een hoge plint in ijzerzandsteen. Zowel op de Wijngaardberg als op de Middelberg waren er groeves waar deze steen werd ontgonnen. De stenen werden gebruikt voor gebouwen ver buiten Rotselaar. Ten tijde van de bouw van deze woning stond in deze straat ook de voormalige pastorie, die over een duiventoren beschikte, toen een groot privilege. Nu wordt dit gebouw met nr. 14 in de volksmond soms nog de “oude pastorie” genoemd. ✨

Sla nu de Klaverstraat en daarna rechts het 'Oude pastoriepad' in. Volg dit pad en je komt uit op de Kapelstraat. Steek de Kapelstraat over om links van het schoolgebouw, het 'Oude Pastoriepad' verder te volgen. Op de eerste kruising van het 'Oude Pastoriepad', neem je het pad rechts. Dit is het 'Witherenpad'. Het pad verwijst naar de witte klederdracht van de Norbertijnen die ook de verderopgelegen pastorie in bezit hadden. Loop het Witherenpad uit en sla links af naar de pastorijsstraat.

Kaartboek Domein Hertogdom Aarschot 1596 - 1598 Bron: archief KULeuven

3. Pastorijstraat 6 : de pastorie van de Sint-Petrusparochie met tuin

De pastorie is de woning van de plaatselijke Norbertijn die pastoor is van het dorp. In 1281 gaf Gerard, heer van Rotselaar, zijn patronaatsrecht aan de abdij van Averbode. Sindsdien en tot op heden voorziet de abdij de pastoor van Rotselaar. De muur rond de pastorie is opgebouwd uit ijzerzandsteen net als de decoratieve delen van de pastorie. Helemaal boven in de zijgevel van de woning staat de datum “16(2?)1”. Dit pastoriegebouw zou daarmee één van de oudste Norbertijnenpastorieën uit de ruime omgeving zijn. De poort in de tuinmuur werd later gebouwd en draagt het jaartal 1644.

De pastorietaan werd in 1912 heraangelegd en uitgerust met een Lourdesgrot. Deze rots-grotten werden populair na de verschijning van Maria in Lourdes in 1858. Tot in het interbellum werden er in België veel van deze Lourdesgrotten gebouwd. ✿

*Op deze kaart zie je de pastorie centraal onder het woord Rotselaar. Er zijn nog een ondertussen verdwenen toren en bijgebouw. Bemerk dat de pastorie een van de weinige huizen in baksteen (rood) is, en bedekt met leien (blauw).
Bron: Cartesius*

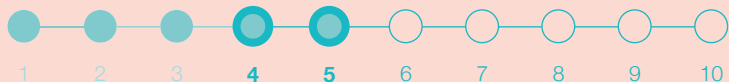
*Kapittelhuisje Groenstraat. Afbeelding uit facebookpagina
"Groot-Rotselaar, hoe het vroeger was en nu is..."*

4. De voormalige kapittelhuisjes

De kapittelhuisjes waren net zoals de pastorie opgetrokken uit ijzerzandsteen. Een kapittelhuis was een ruimte voor de kanunniken van het kapittel dat sinds de 14de eeuw aan de kerk van Rotselaar was toegevoegd.

Tot begin jaren 90 van de 20ste eeuw kon de pastoor 'binnendoor' naar de Sint-Pieterskerk. Hij ging langs deze huisjes, via een overdekte doorgang, naar de kerk. De panden werden eind vorige eeuw gesloopt en vervangen door een nieuwbouw met commerciële ruimten en appartementen. Aan het einde van de huidige pastoriemuur werd een nieuwe deur geplaatst zodat de pastoor nog steeds langs de achterzijde zijn pastorie kan verlaten. ✿

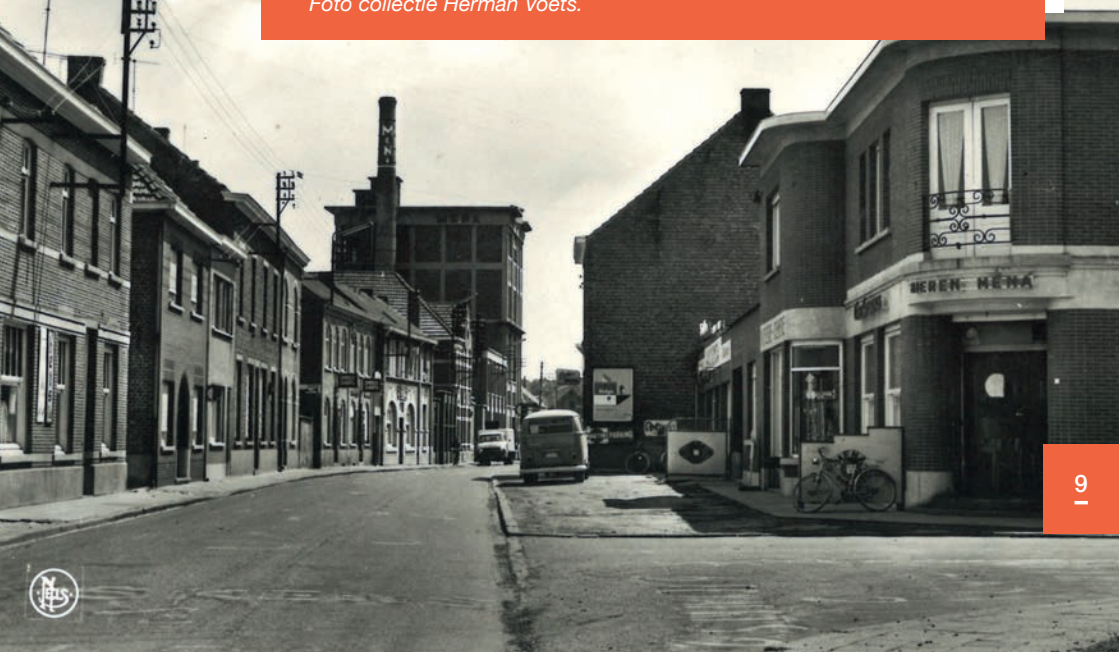
Loop de straat uit en sla links de Provinciebaan in. Achter de kerk steek je aan café De Zijbeuk de steenweg over naar het Dorpsplein. Op het einde ga je links naar de Smidsestraat en opnieuw links in de Vijfde Liniestraat tot aan de MeNa.

5. De zaal Concordia

De locatie ligt pal in het dorpscentrum van Rotselaar en maakt deel uit van het beschermd dorpsgezicht van het MeNa-complex, de voormalige brouwerij die vandaag omgetoverd is tot een cultureel centrum, kantoren en bibliotheek van de gemeente. De huidige zaal Concordia biedt onderdak aan de Koninklijke Harmonie Sint-Cecilia Rotselaar. Deze fanfare werd in 1871 met de goedkeuring van de pastoor van Rotselaar en werd genoemd naar Sint-Cecilia, de patrones van de muzikanten. ✨

*Zicht op de Provinciebaan richting MeNa. Het gebouw van de Concordia is, net zoals de meeste andere gebouwen, weinig veranderd tegenover nu.
Foto collectie Herman Voets.*

6. De voormalige woning van één van de stichters van de MeNa, Edouard Meynckens

p Provinciebaan 2A bevindt zich het voormalige woonhuis van één van de stichters van de voormalige brouwerij MeNa, nl. Edouard. Meynckens. De “S.C.” achter de naam in het boogveld van het linkse venster staat voor de initialen van zijn vrouw, Sabrina Cordemans. Verder staat er “1905”, de datum dat het gebouw werd opgetrokken op het perceel waar voordien de hoeve van het echtpaar stond. ✿

7. Provinciebaan 2 : MeNa-gebouw

p het hoekgebouw van de MeNa kan je de cijfers ‘1897 – 1933’ zien staan. Deze slaan op het beginjaar van de brouwerij (1897) en op de opening van dit gebouw (1933). Het verhaal begint wanneer Edouard Meynckens uit Langdorp in 1877 trouwt met de dochter van oud-burgemeester Carolus Cordemans. Toen de liberalen het ‘katholieke’ bier van donjoneigenaar Smedts niet

Rots

meer willen drinken, gaat Meynckens het vak leren in de brouwerij van Van Roost in Werchter en begint hij zelf bier te brouwen in 1897.

Vóór WO I helpen de twee zonen van Meynckens in de brouwerij. De eerste verongelukt in 1914 en vader Edouard overlijdt in 1916. De tweede zoon, Valère, had voor de oorlog op de brouwerijschool van Leuven gezeten en werkt tot 1935 in een andere brouwerij. Hij zet de brouwactiviteiten in Rotselaar verder met de hulp van Henri Nackaerts, een brouwersgast uit de brouwerij van Werchter. Zo ontstaat de naam van brouwerij MeNa: de twee eerste letters van Meynckens en de twee eerste letters van Nackaerts.

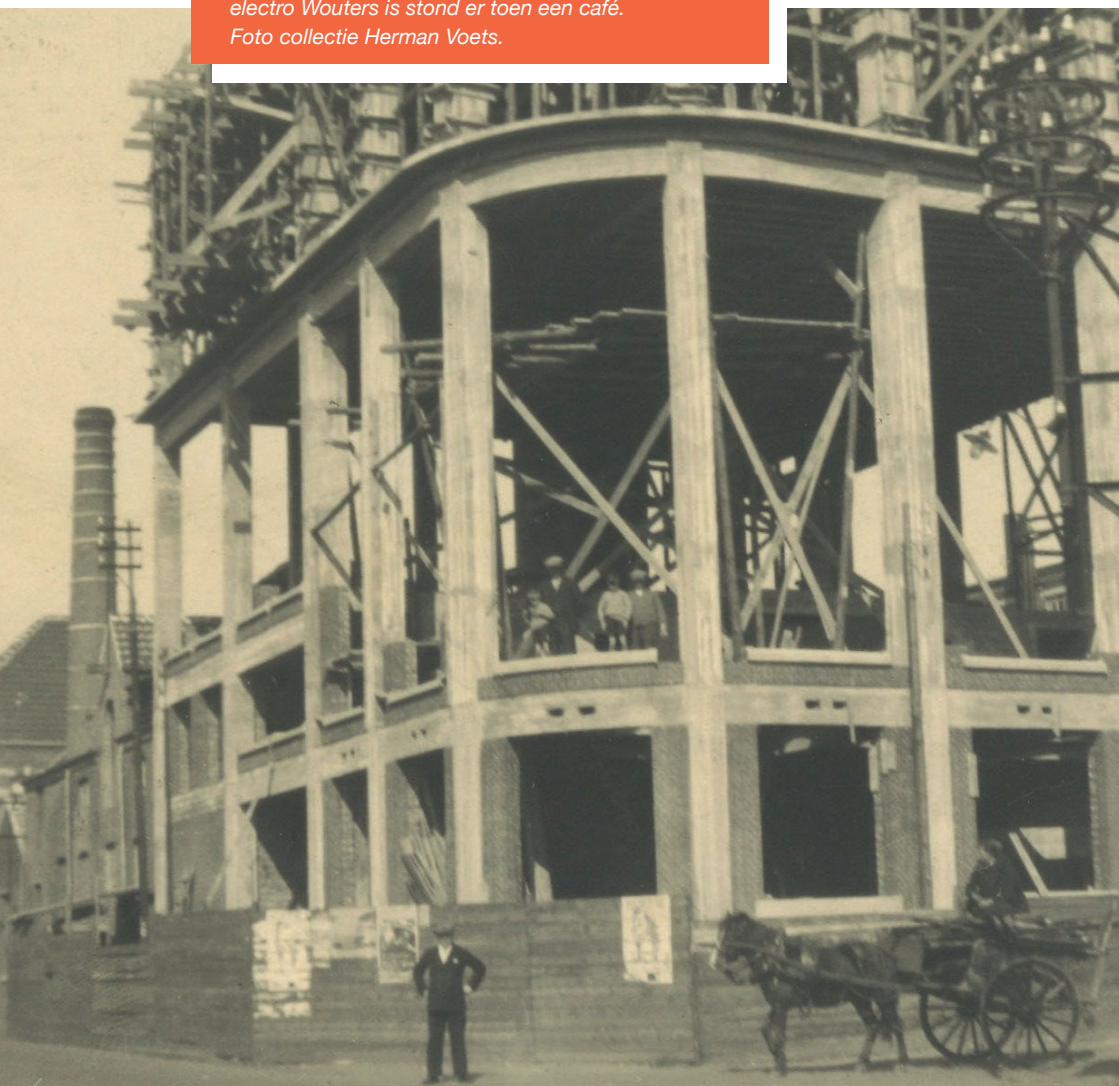
Eind jaren 1920 ontwerpt architect E. Mispelter uit Leuven het brouwerijgebouw met art-deco-invloeden. In 1933 wordt het 24 meter hoge art-deco-gebouw in gebruik genomen. Naast het gebouw verrijst ook

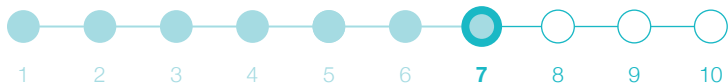
elaer Inkom van het dorp

Zicht op de eerste brouwerij die hier stond voor de bouw van het huidige art-deco gebouw. Foto collectie Herman Voets.

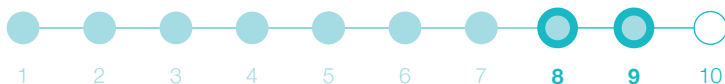
*Zicht op de MeNa in opbouw. Waar nu de parking van
electro Wouters is stond er toen een café.
Foto collectie Herman Voets.*

een nieuwe, hogere schoorsteen. Er wordt tot 1969 bier gebrouwen. Het MeNa-complex werd in 2005 beschermd als monument. Tegenwoordig huizen er diensten van de gemeente Rotselaar, een cultuurcentrum en de gemeentelijke bibliotheek. Van boven op het dakterras heb je een prachtig zicht over Rotselaar. 🌿

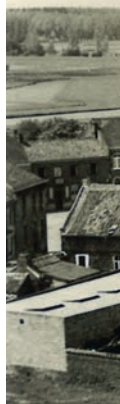
Keer terug naar de Vijfde Liniestraat. Hier staan aan de rechterkant drie mooie rijhuizen. Op de hoek met de Bergstraat waar recent appartementen zijn gebouwd stonden voordien de gebouwen van wasserij Zilverwit die op hun beurt in de voormalige bedrijfsgebouwen van limonadefabriek Kina huisden. De limonadefabriek was opgericht door de kinderen Nackaerts (KI-NA). Wandel verder op de Vijfde Liniestraat 22.

8. De Vijfde Liniestraat 22 : het huis Smedts

et imposante huis met nr. 22 in de Vijfde Liniestraat werd gebouwd in 1871-1872 door Louis Smedts. In 1904 verhuisde Theodorus Smedts naar Rotselaardorp en kwam in dit huis wonen. Hij was burgemeester van 1875 tot 1911. Zijn brouwerij was gevestigd aan de Donjon Ter Heyden. Eén van zijn zonen baatte de brouwerij verder uit. De villa werd ook wel eens het “klein kasteeltje” genoemd. Wandel terug via de Bergstraat richting de kerk. 🌸

9. De Sint-Pieterskerk Rotselaar

eze neogotische kerk werd gebouwd tussen 1846 en 1848 door de Brusselse architect J.J. Dumont met behoud van de voormalige 11de-eeuwse romaanse toren, die in de nieuwe kerk werd geïncorporeerd. Ook ander nog bruikbaar afbraakmateriaal werd gerecupereerd. Zo werd het 16de-eeuwse grote raam uit de Sint-Antoniuskapel in de westgevel geplaatst. De kerk is grotendeels opgetrokken uit baksteen met gebruik van ijzerzandsteen voor de westpartij, de omlopende plint en de venster- en deuromlijstingen. Op het gelijkvloers van de toren rust het kruisribgewelf op vier

Zicht op het dorp en de kerk vanop de MeNa. Rechts de pastorie. Dit uitzicht is ondertussen al heel wat veranderd! Foto collectie Herman Voets.

13de-eeuwse ijzerzandstenen consoles. De tien glasramen bevatten de tekst van de Tien Geboden. Links van het Maria-altaar bevindt zich het grafmonument van de voormalige dorpsheer Nicolas d'Eynatten (+1720) en zijn echtgenote Anne de Concis. Ook aan de buitenzijde van de kerk hangt hun grafmonument. De naam Eynatten kwam reeds eerder voor tijdens de wandeling als eigenaars van het domein Ter Heyden.

Verder bezit de kerk nog een belangrijk 14de-eeuws beeld van Onze-Lieve-Vrouw met kind dat afkomstig is van de voormalige abdij van het Vrouwenpark (aan het Montfortcollege). Het beeld is verbonden met de Beatrijslegende. Het orgel werd in 1887 gerenoveerd door Leonardus Drijvers die vlakbij in de Kapelstraat woonde.

Ten noorden aan het koor bevindt zich een extra kapel die langs de buitenzijde toegankelijk is. Dit kleine gebedshuisje is gewijd aan pater Pio (1887-1968) waarvoor er ook missen worden georganiseerd. Hij werd onder paus Johannes Paulus II in 1999 zalig en in 2002 heilig verklaard. ✠

Eens de kerk uit, ga de richting uit van het postkantoor. Daar vind je tussen de fietswinkel en het postkantoor het pad: 'Pad door de Rekken'. Volg dit pad en kijk achterom naar het prachtige weidelandschap. Je zit hier de twee staande wippen van het dorp. Hiernaast stond vroeger het nu verdwenen kasteel van de heren van Rotselaar.

10. De verdwenen motteburcht van de heren van Rotselaar

chter de staande wippen lag vroeger, ter hoogte van de voormalige boomkwekerij aan de Provinciebaan, een motteburcht van de heren van Rotselaar. De burcht was gebouwd om zich te verdedigen maar de toren van de burcht gold ook als statussymbool.

De motteburcht werd rond 1178 gebouwd. Toen was Arnold van Oppendorp heer van Rotselaar. Vanaf 1230 maakten zijn nakomelingen deel uit van de Brabantse adel. Ze haalden hun inkomsten voornamelijk uit de omliggende landbouw. Gerard, die heer van Rotselaar was tussen 1270 en 1272, had al vóór 1280 een slotkapel laten bouwen op het terrein. Het bleef bewoond tot de laatste heer van Rotselaar, Jan IV, in 1445 de heerlijkheid Rotselaar over liet aan zijn erfdochter, Johanna van Rotselaar. In 1488 brandde het gebouw af en bleef de ruïne lang onder de naam "Verbrand Hof" gekend. In 1497 financierde de toenmalige heer van Rotselaar de heropbouw van de heerlijkheid Rotselaar, op voorwaarde dat ook het verbrande slot terug zou worden heropgebouwd, wat echter nooit gebeurde.

*Het verdwenen kasteel van Rotselaar in 1596.
Afbeelding uit de Album de Croy.*

Vanaf 1545 werd het materiaal van de ruïne gebruikt als bouw materiaal voor allerlei andere bouwverven en herstellingen. Zo werden de eiken aan de ingang gebruikt voor het herstel van de hertogelijke watermolens te Aarschot. Later, omstreeks 1605, werden de toren en de motte met de grond gelijk gemaakt. In 1924 was elk spoor van het kasteel verdwenen. ✿

*Stap nu het pad verder af en hou rechts aan de splitsing met de 'Ossenrekweg'.
Op het einde van het pad kom je uit op de Vijfde Liniestraat*

Monument voor de gesneuvelden,
collectie Herman Voets.

11. Vijfde Liniestraat naast 82: Monument voor de gesneuvelden

p deze locatie werd er tijdens de Eerste Wereldoorlog zwaar gevochten bij uitvallen van het Belgisch leger. Driehonderd soldaten sneuvelden er op 12 september 1914. Deze uitvallen zorgden er mee voor dat de Duitsers significant vertraagd werden in hun opmars in Frankrijk. In 1935 richtten oud-strijders van Rotselaar een monument op ter herdenking aan de militairen en gesneuvelden die op dit stukje grondgebied hun leven lieten. Het is tevens een eerbetoon aan de 25 burgers van Rotselaar die als gevolg van hun weerstand, door de Duitsers werden gedood.

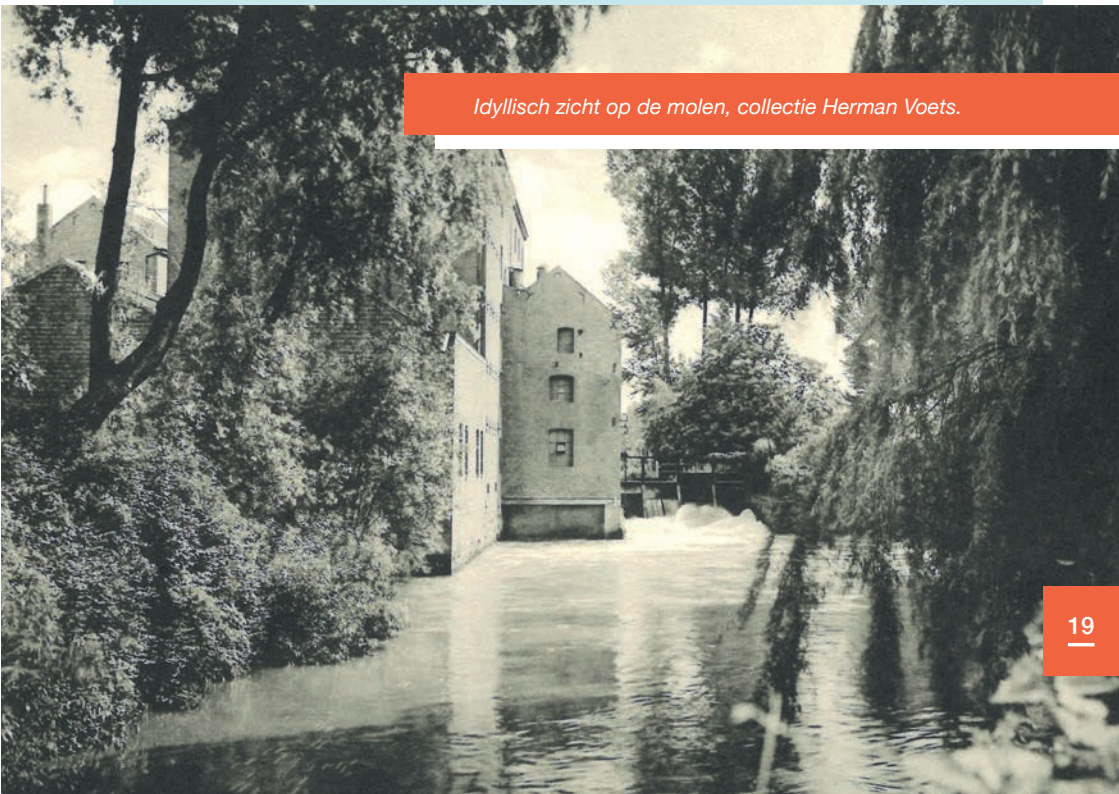
Om de bijzonder zware veldslag te herdenken werd in 1948 de naam van de straat veranderd naar de huidige benaming 'Vijfde Liniestraat'. Elk jaar vindt in september een herdenking plaats van de 'Slag aan de Molen'. Op het infobord vind je meer informatie over de veldslag zelf. ✿

12. Molenstraat 2: maalderij/molen Van Dooren

e molen heeft een geschiedenis die zeker 800 jaar teruggaat. De oudste vermelding dateert van 1217. Dan sterft de heer van Rotselaar die ook eigenaar is van de molen. De oudste zoon erft, onder andere, de molen. Het oudste bewaarde gebouw, de molenaarswoning, dateert uit 1573 en is onderaan opgebouwd in ijzerzandsteen. Er werd niet alleen graan van boeren uit de omgeving vermalen, maar ook graan dat via de Dijle, die toen nog bevaarbaar was, vanuit Antwerpen werd aangevoerd. ❁

Idyllisch zicht op de molen, collectie Herman Voets.

» De paardenstal dateert van 1777. Door de aanleg van het kanaal Leuven-Mechelen, stokte de aanvoer van graan over de Dijle. De molenaar moest vanaf dan met paard en kar naar het kanaal in Wijgmaal om daar het graan dat hij kocht op de graanmarkt van Antwerpen op te halen. De molen met zijn verouderend machinepark was echter niet opgewassen tegen de grote maalderijen die later ontstonden in de buurt zoals Remy in Wijgmaal en Hungaria, Van Orshoven en de Dijlemolens in Leuven. In 1968 werd voor het laatst gemalen. In 1983 werd de site gekocht door de huidige bewoners die er een vroege co-housing van maakten en op termijn de hele site zullen restaureren. Tijdens de molenfeesten die elk jaar doorgaan kan je een rondleiding volgen waar je meer leert over de geschiedenis en de maaltechnieken van de molen. Ga na de molen verder op de Molenstraat naar het zuiden en sla links in de verdedigingsweg. 🌸

13. Verdedigingsweg naast 25: een speeltuin met geschiedenis

voorafgaandelijk aan de verkaveling en de bouw van de huizen werd hier in het voorjaar van 2016 archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het onderzoek leverde unieke resultaten op uit de vroege en volle middeleeuwen (ca. 7de-12de eeuw): een georganiseerd ambachtelijk kwartier van een verder onbekende nederzetting. 🌸

Een overzicht van de gevonden maalstenen op de site van de huidige speeltuin. Bron: archeologisch onderzoek VEC

Dit ambachtelijk kwartier bestaat uit een 50-tal hutkommen. Dit zijn een soort van verdiepte werkruimtes. Rondom deze hutkommen ligt een groot aantal kuilen die verschillende soorten verkoold graan bevatten. In combinatie met de vondst van een bijzondere hoeveelheid maal- en molenstenen lijkt het erop dat hier op grote schaal maalactiviteiten hebben plaatsgevonden. Gelijkaardige vondsten in het buitenland doen vermoeden dat dit een artisanale kwartier van een vroegmiddeleeuws domein kan zijn. Deze speelden een belangrijke rol in de economie van de vroege middeleeuwen voordat steden de belangrijkste economische factor werden. Archeologisch is heel weinig geweten over deze domeinen. Dat maakt deze vondst heel belangrijk. Of maalactiviteiten werden verdergezet in de verderop gelegen molen Van Dooren is vooralsnog niet duidelijk.

De huidige speeltuin iets verderop refereert naar de aangetroffen hutkommen. ✿

Loop achter het WZC langs de parking naar de uitgang aan de Dijlestraat. Ter hoogte van Dijlestraat nr. 30 bevindt zich het natuurgebied de Gevel. Deze is zeker eens een omweg waard.

14. Dijlestraat ter hoogte van 30: natuurgebied De Gevel

et Geverbroek, gekend onder het wandelgebied 'de Gevel', is het natuurgebied tussen de Kwellenbergstraat, de Molenstraat, de Dijlestraat en de Stationsstraat. Het is een overblijfsel van een brede Dijlemeander die werd gevormd tijdens de laatste koude periode van de laatste ijstijd. De meander kende toen een toendra-vegetatie. Het was gedurende een hele tijd een moerassig gebied, dat door aanleg van ontwateringskanalen vanaf de late middeleeuwen (ca. 1250-1500) deels geschikt werd gemaakt voor hooiwinning en beweiding.

De oorspronkelijke naam is 'Gever' en niet 'Gevel'. De oudste vermeldingen van de plaatsnaam Gever zijn terug te vinden vanaf de 14de eeuw. Het toponiem Gever/Gaver gaat terug naar het Germaanse woord "gabra" wat moeras betekent. De naam 'Gever' bleef in gebruik tot in de 18de eeuw. Gaver/Gever is daarmee één van de oudst bewaarde plaatsnamen van Rotselaar. Vanaf de 19de eeuw, toen de oorspronkelijke betekenis was vergeten, werd de naam vervormd tot 'Gevel'.

Het natuurgebied is gesloten tijdens de broedperiode tussen 1 april en 1 juli. Wandel langs de Dijlestraat tot aan de buurtweg "Op de Wijngaard", tussen huisnummers 18 en 20 tot aan de Wijngaardstraat. Sla daar rechtsaf naar de Stationsstraat. Via de Leuvensebaan, het Kadodderpad en het Menapad wandel je veilig terug richting de Donjon Terheiden. Aan de Kapelstraat sla je rechtsaf voor de OLV Kapel. Volg de Torenstraat en Torenhoflaan terug tot aan de donjon. 🌸

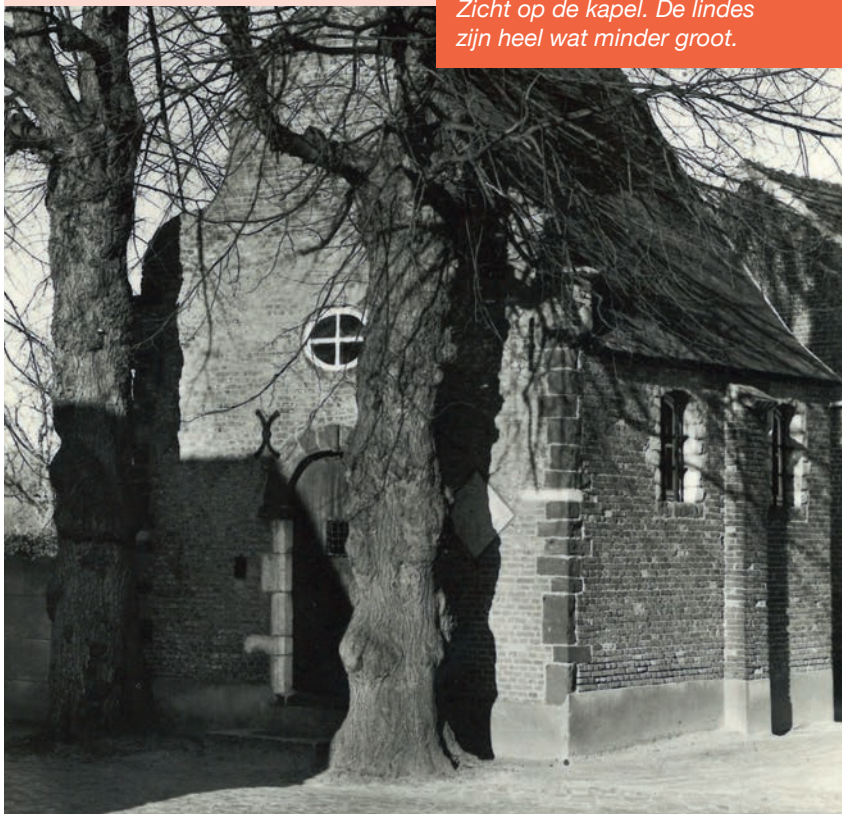
Uitsnede uit het kaartboek van Averbode van 1659 met centraal de Gever.

15. Hoek met de Kapelstraat : kapel Onze-Lieve-Vrouw van den Akker

Voor deze kleine barokkapel staan twee prachtige linden. In de ijzerzandstenen boogomlijsting staat '1702' vermeld. Rechts van de ingang kan je een ruitvormige gedenkplaat in blauwe hardsteen zien. 🌿

Ga nu langs de Torenhoflaan terug naar het startpunt.

Zicht op de kapel. De lindes zijn heel wat minder groot.

winar

■
In samenwerking met
■

**OPEN
M♦NU
MENTEN**

RTSLR
ROTSelaar

Heruitgave van de erfgoedbrochure van 2022, 2026.

Concept en drukwerk: Beodesign

Redactie: IOED WinAr

Rotselaar, Algemeen Zicht van 't Dorp

